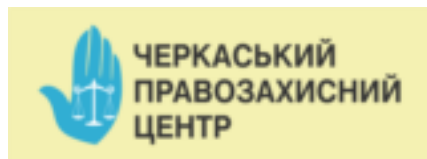

Українська регіональна
ПЛАТФОРМА
ГРОМАДСЬКИХ
ІНІЦІАТИВ

Дотримання прав людей з інвалідністю

місто Чигирин

Підготовка звіту стала можливим завдяки фінансовій підтримки Європейського Союзу у рамках проекту «Українська регіональна платформа громадських ініціатив», що адмініструється ГО «Територія Успіху». Зміст цього документу є одноособовою відповідальністю ГО Черкаський правозахисний центр і за жодних обставин не може вважатись як такий, що відображає позицію Європейського Союзу.

Зміст

Вступ	3
Методологія дослідження	3
Доступ до правосуддя людей з інвалідністю (архітектурна доступність)	4
Доступність освіти для людей з інвалідністю	6
Транспортна доступність та забезпеченість транспортом людей з інвалідністю	8
Соціальна реабілітація та соціальні послуги для людей з інвалідністю	9
Забезпеченість пільгами	10
Доступ до пільгових ліків, лікування людей з інвалідністю	11
Висновок	12

Територія дослідження: м. Чигирин, Черкаська область
Період, за який проводилося дослідження: лютий - березень 2017 року
Проведення дослідження та підготовку звіту здійснював Тарас Щербатюк
У проведенні польового дослідження брала участь Юлія Голубева

Вступ

Поняття людей з інвалідністю та основні їх права на національному рівні визначено законом України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні».

Статтею 2 закону встановлено: «Інвалідом є особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити їй соціальний захист».

Обов'язок держави у забезпеченні дотримання прав людей з інвалідністю закріплений на рівні закону, проте, відсутність фінансування, безвідповідальність посадових осіб створюють умови за яких відбуваються порушення прав людей з інвалідністю.

16 грудня 2009 року Верховна Рада України ратифікувала Конвенцію ООН про права інвалідів та Факультативний протокол до неї, а 6 березня 2010 року ці договори набули чинності на території України.

У 2012 році прийнято Державну цільову програму «Національний план дій з реалізації Конвенції ООН про права інвалідів» на період до 2020 року.

Метою державної Програми «Національний план дій з реалізації Конвенції ООН про права інвалідів» є забезпечення реалізації прав і задоволення потреб людей з інвалідністю нарівні з іншими громадянами, поліпшення умов їх життєдіяльності згідно з Конвенцією про права інвалідів.

Фінансування програм, які забезпечують дотримання прав людей з інвалідністю здійснюється з державного та місцевих бюджетів, інших джерел. Разом з тим отримати інформацію про стан виконання тієї чи іншої програми вкрай важко, оскільки такі дані відсутні на офіційних сайтах органів влади.

Починаючи з 2014 року в Україні розпочалося реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

Даною реформою передбачено збільшення розмірів місцевих бюджетів та надання більших можливостей для органів місцевого самоврядування участі і соціальних програмах, зокрема програмах щодо реалізації прав людей з інвалідністю в Україні.

За даних умов роль органів місцевого самоврядування в забезпеченні прав людей з інвалідністю стає ключовою.

Під час проведення дослідження проводився аналіз повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення дотримання прав людей з інвалідністю на місцевому рівні та загалом роботу місцевого самоврядування у напрямку дотримання прав людей з інвалідністю.

Станом на дату проведення моніторингу у Черкаській області зареєстровано понад 102 тисячі людей з інвалідністю.

Методологія дослідження

Дослідження здійснювалося за співпраці громадських організацій «Черкаський правозахисний центр» та «Волонтер Черкащини». Аналіз правових джерел та формування моніторингового звіту взяла на себе громадська організація «Черкаський правозахисний центр».

Дослідження проводилося за допомогою окремих інструментів проекту «Правозахисна паспортизація областей», які було розроблено Українською Гельсінською спілкою з прав людини та офісом уповноваженого Верховної ради України з прав людини. Проект «Правозахисна паспортизація областей» присвячений розробці інструментарію оцінки усіх адміністративно-територіальних одиниць України щодо стану дотримання прав людини. Система оцінювання за проектом побудована за основними сферами реалізації та захисту прав людини, заснованими на повноваженнях місцевої влади.

При дослідженні дотримання прав людей з інвалідністю було взято наступні індикатори соціально-економічних прав людей з інвалідністю:

- Доступ до правосуддя людей з інвалідністю (Архітектурна доступність);

- Доступ освіти людей з інвалідністю (Наявність інклюзивної освіти у місті та реальне її впровадження у навчальних закладах);
- Транспортна доступність та забезпеченість транспортом людей з інвалідністю;
- Послуги з соціальної реабілітації та забезпеченість соціальними послугами людей з інвалідністю;
- Забезпеченість пільгами;
- Доступ до пільгових ліків, лікування людей з інвалідністю (Архітектурна доступність).

Протягом всього дослідження особлива увага приділялася дослідженню архітектурної доступності до будівель та споруд людей з інвалідністю, які пересуваються за допомогою інвалідного візка.

Методи дослідження

Під час дослідження використовувалися три основних методи роботи з інформацією: аналіз правових джерел, контент аналіз веб-ресурсів, результати польових досліджень.

1.Аналіз правових джерел. (При проведенні аналізу вивчалися закони та підзаконні акти, локальні нормативні акти, місцеві програми, дані надані місцевими органами влади).

2.Контент аналіз веб - ресурсів. (Під час дослідження використовувався сайт Чигиринської міської ради та Чигиринської районної ради для пошуку та вивчення локальних нормативних актів).

3.Польові дослідження (Проводився візуальний огляд будівель та споруд в місті на предмет їхньої архітектурної доступності для людей з інвалідністю, які пересуваються за допомогою інвалідного візка).

Станом на дату проведення моніторингу на обліку у Чигиринському районі перебувало 1975 людей з інвалідністю. Виконання заходів з покращення доступу людей з інвалідністю до об'єктів інфраструктури здійснюється відповідно програми «Безбар'єрна Чигиринщина». Показники виконання даної програми не надано.

Доступ до правосуддя людей з інвалідністю (архітектурна доступність)

Право на ефективний доступ людей з інвалідністю до правосуддя на міжнародному рівні закріплено ст. 4 Конвенції про права осіб зі інвалідністю, ратифікованої Україною 16.12.2009 року: «1. Держави-учасниці забезпечують особам з інвалідністю нарівні з іншими ефективний доступ до правосуддя, зокрема передбачаючи процесуальні та відповідні вікові корективи, які полегшують виконання ними своєї ефективної ролі прямих і опосередкованих учасників, у тому числі свідків, на всіх стадіях юридичного процесу, зокрема на стадії розслідування та інших стадіях попереднього провадження. 2. Щоб сприяти забезпеченню особам з інвалідністю ефективного доступу до правосуддя, держави-учасниці сприяють належному навчанню осіб, які працюють у сфері здійснення правосуддя, зокрема в поліції та пенітенціарній системі».

На національному рівні найважливішим в забезпеченні прав людей з інвалідністю до правосуддя є Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», від 21 березня 1991р. № 875-12, в статті 26 якого зокрема встановлено обов'язок підприємств, установ та організацій створювати умови для безперешкодного доступу осіб з інвалідністю (у тому числі осіб з інвалідністю, які використовують засоби пересування та собак-поводирів) до об'єктів фізичного оточення.

Галузевим Законом «Про судоустрій і статус суддів» визначено, що суд, здійснюючи правосуддя на засадах верховенства права, забезпечує кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Статтею 9 даного Закону передбачено, що правосуддя в Україні здійснюється на засадах рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак. Таким чином, суд зобов'язаний створити умови рівної реалізації права доступу до правосуддя та забезпечити повноцінний доступ до правосуддя людей з інвалідністю.

На місцевому рівні люди з інвалідністю досить часто стикаються з бар'єрами, що перешкоджають їхньому доступу до послуг, які для багатьох з нас є звичними, в тому числі і при зверненні до суду.

Слід зазначити, що в Україні архітектурна доступність до приміщень судів для людей з інвалідністю регулюється ДБН В.2.2-17:2006 «Доступність будівель та споруд для мало мобільних груп населення» та ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки та споруди. Суди». Положення цих вимог стосується доступності до будівель та споруд, функціонально-планувальної організації приміщень залів судових засідань, робочих приміщень суддів та працівників апарату суду, приміщень загального користування.

При проведенні дослідження доступу до правосуддя людей з інвалідністю вивчалася питання архітектурної доступності до будівлі та приміщення Чигиринського районного суду Черкаської області.

За результатами дослідження було встановлено:

- 1) Прилегла територія біля суду для людей з інвалідністю є доступною.
- 2) Вхід до приміщення суду є доступним для людей з інвалідністю, які пересуваються за допомогою інвалідного візка.
- 3) Кнопка виклику працівника суду встановлена в місці яке може ускладнити виклик працівника суду людям з інвалідністю, які пересуваються за допомогою інвалідного візка.

Вхід до
Чигиринського
районного суду

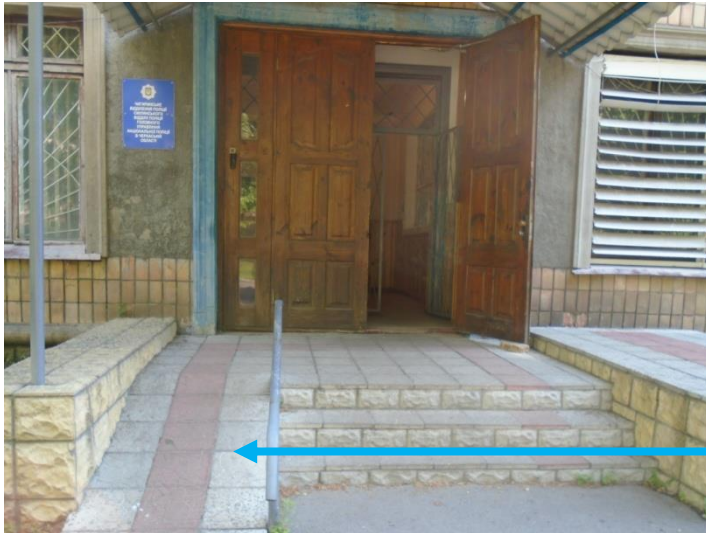
Громадська вбиральня не пристосована для потреб людей з інвалідністю.
Рекомендації::

- Облаштувати в приміщенні суду універсальну кабінку. У кабінці поруч з унітазом слід передбачати простір для розміщення крісла-коляски.

- При можливості встановити у туалеті біля унітазу поручень.

При проведенні обстеження Чигиринського районного відділу поліції було встановлено:

- 1) Вхід до приміщення районного відділу поліції обладнано пандусом з порушенням будівельних норм.
- 2) Вбиральні не пристосовані до потреб людей з інвалідністю, які пересуваються за допомогою інвалідного візка.

Вхід до приміщення
районного відділу
поліції

Рекомендації:

1) Зробити реконструкцію пандусу (1. Ребра 1-ї і останньої сходинки промаркувати контрастною фарбою (білою або яскраво – жовтою). 2. Здійснити облаштування пандусу. Переконавшись, щоб ухил пандусу був 1:12, поруччя на висоті 70 і 90 см, по краях пандусу бортики висотою 5 см.)

2) Облаштувати в приміщенні суду універсальну кабінку. У кабінці поруч з унітазом Слід передбачати простір для розміщення крісла-коляски.

Доступність освіти для людей з інвалідністю

На обліку у відділі освіти перебуває 114 дітей з інвалідністю. Всі діти, відповідно до інформації наданої Чигиринською районною державною адміністрацією, мають можливість навчатися у навчальних закладах району.

Створення особливих умов для навчання дітей з інвалідністю на місцевому рівні є пріоритетним напрямком для влади. Відсутність заходів направлених на організацію навчання для даної категорії дітей є порушенням права на освіту для них.

Статтею 53 Конституції України закріплене право кожного громадянина держави на освіту.

Гарантії права на освіту для усіх без виключення громадян України, у тому числі людей з інвалідністю, закріплені законами України „Про освіту”, „Про дошкільну освіту”, „Про загальну середню освіту”, „Про професійно-технічну освіту”, „Про вищу освіту”, „Про охорону дитинства”.

Право на освіту безпосередньо для людей з інвалідністю закріплене у спеціальних законодавчих актах з питань соціального захисту та реабілітації людей з інвалідністю – законах України „Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні”, „Про реабілітацію інвалідів в Україні”, Законі України від 05.06.2014 №1324 «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання», Постанов Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 року №872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» та

від 01.08.2012 №706 «Про затвердження державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів» на період до 2020 року», наказах Міністерства освіти і науки від 01.10.2010 №912 «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання», від 31.12.2015 №1436 «Про затвердження Плану заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі».

Під час проведення моніторингу досліджувалась архітектурна доступність до приміщень навчальних закладів та їх пристосованість для навчання дітей з інвалідністю.

За результатами проведеного дослідження було встановлено:

- Вхід до приміщень та приміщення навчальних закладів є малодоступними для дітей з інвалідністю, особливо дітей з інвалідністю які пересуваються за допомогою інвалідного візка.

- Територія навколо навчальних закладів не пристосована для дітей з інвалідністю які пересуваються за допомогою інвалідного візка.

- Вбиральні у навчальних закладах не пристосовані для дітей з інвалідністю. Слід звернути на антисанітарію та поганий технічний стан вбиралень.

Вхід до приміщення
навчальних закладів

Вбиральні у навчальних закладах

Вбиральні у
навчальних закладах

Рекомендації:

- Провести моніторинг навчальних закладів міста на предмет доступності до приміщень людей з інвалідністю та мало мобільних груп населення.

- Обладнати пандусами входи до навчальних закладів міста (1. Ребра 1-ї і останньої сходинки промаркувати контрастною фарбою (білою або яскраво – жовтою. 2. Здійснити облаштування пандуса. Переконавшись, щоб ухил пандуса був 1:12, поруччя на висоті 70 і 90 см, по краях пандуса бортики висотою 5 см.).

- Облаштувати у навчальних закладах універсальні кабінки. У кабінках поруч з

унітазом слід передбачати простір для розміщення крісла-коляски.

- Встановити при можливості у туалетах біля унітазу поручень.
- Нанести піктограму на дверях туалетних приміщень.

Транспортна доступність та забезпеченість транспортом людей з інвалідністю

Транспортна доступність для людей з інвалідністю є дуже важливим елементом у реалізації їх прав, адже саме за допомогою транспорту люди можуть потрапити до віддалених місць у населеному пункті та отримати відповідні послуги чи скористатися своїми законними правами.

Транспортна інфраструктура загалом по Україні є не доступною для даної категорії населення, попри ряд заходів зі сторони органів державної влади. Саме тому важливим було дослідити яким чином органи місцевого самоврядування опікуються даним питанням та створюють відповідні умови для даної категорії осіб.

Дослідження транспортної доступності в місті проводилося за трьома напрямками:

- Забезпечення можливості людей з інвалідністю пересуватися містом спеціально обладнаним транспортним засобом (Інва - мобілі).
- Доступність рейсових транспортних засобів для людей з інвалідністю, які пересуваються за допомогою інвалідного візка.
- Забезпеченість транспортними засобами людей з інвалідністю.

Встановити наявність можливостей для пересування людей з інвалідністю спеціальними транспортними засобами не вдалося через відсутність відповідної інформації на відкритих інформаційних джерелах та не надання даної інформації Чигиринською міською радою.

Стосовно забезпеченості транспортними засоби даної категорії осіб, слід зазначити, що дане питання регулюється Постановою Кабінету Міністрів України від 19 липня 2006 р. N 999 «Про затвердження Порядку забезпечення інвалідів автомобілями».

Стан забезпечення людей з інвалідністю транспортними засобами встановити не вдалося, враховуючи не надання інформації Чигиринською міською радою та відсутності відповідної інформації на відкритих джерелах інформації міста.

З метою забезпечення прав людей з інвалідністю необхідно:

- Запровадити в місті програму з перевезення людей з інвалідністю, які пересуваються за допомогою інвалідного візка.
- Розмістити на сайті міської ради інформації щодо порядку забезпечення транспортом людей з інвалідністю.

При проведенні моніторингу транспортної доступності було обстежено територію автовокзалу.

За результатами дослідження було встановлено:

- Територія навколо автовокзалу є доступною для людей з інвалідністю, які пересуваються за допомогою інвалідного візка.
- Автовокзал обладнано спеціальним віконцем з продажу квитків, що дозволяє людям з інвалідністю, які пересуваються за допомогою інвалідного візка без перешкод отримувати послуги.

Автовокзал

Соціальна реабілітація та соціальні послуги для людей з інвалідністю

В умовах соціальної незахищеності людей з інвалідністю у багатьох сферах життя, не однакових умов життя нарівні з іншими громадянами, створення багатопрофільної системи з відновлення соціального функціонування, забезпечення незалежного способу життя та нормальних умов життя є найголовнішою задачею державної політики. На місцевому рівні запровадження системи з соціальної реабілітації та її функціонування повинні забезпечуватися органи місцевого самоврядування.

На законодавчому рівні сфера соціальної реабілітації людей з інвалідністю врегульована в Законі України «Про реабілітацію інвалідів в Україні». Відповідно до норм даного Закону, соціальна реабілітація (абілітація) спрямовується на оптимізацію і коригування ставлення людей з інвалідністю до своїх вад, становища в сім'ї та суспільстві, виховання у них навичок до самообслуговування, адаптацію в навколишньому середовищі. Реабілітація передбачає навчання людей з інвалідністю основних соціальних навичок (особиста гігієна, самообслуговування, пересування, спілкування тощо), пристосування побутових умов до їх потреб, соціально-побутове влаштування та обслуговування, педагогічну корекцію з метою вироблення та підтримання навичок автономного проживання, стереотипів безпечної поведінки, опанування навичками захисту власних прав та інтересів, самоаналізу та отримання навичок позитивного сприйняття себе та оточуючих, навичок спілкування, забезпечення автономного проживання у суспільстві з необхідною підтримкою (соціальний, медичний, юридичний супровід, побутові послуги), протезування, ортезування, забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, санаторно-курортне лікування відповідно до медичних показань.

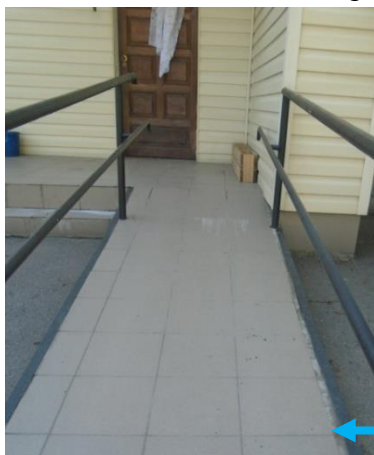
Фінансування заходів з реабілітації людей з інвалідністю здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, цільових страхових фондів, засновників реабілітаційних установ, добровільних пожертвувань та інших джерел, передбачених законом. Виконання заходів з соціальної реабілітації здійснюється органами соціального захисту населення.

Що стосується сфери надання соціальних послуг людям з інвалідністю, законодавчо дане питання регулюється Законом України «Про соціальні послуги». Основними формами надання соціальних послуг є соціальне обслуговування та матеріальна допомога. При аналізі ситуації з наданням соціальних послуг було встановлено, що соціальне обслуговування людей з інвалідністю здійснюється у Територіальному центрі Чигиринського району.

При обстеженні центру встановлено наступне:

- Вхід до центру обладнано пандусом.
- Стан вбиралень та їх пристосованість для людей з інвалідністю, які пересуваються за допомогою інвалідного візка, дослідити не вдалося, оскільки вбиральня була зачинена.

Інформації щодо бюджету центру та переліку послуг які надаються в центрі встановити не вдалося через відсутність інформації на доступних джерелах інформації та її не надання міською радою.

Вхід до територіального центру

Рекомендації:

1. Розмістити інформацію на сайті міської ради щодо послуг, які надаються людям з інвалідністю на місцевому рівні.
2. Чигиринській міській раді спільно з Чигиринською районною радою провести обстеження місць надання соціальних послуг населенню, особливо місць в яких надаються соціальні послуги населенню.

Забезпеченість пільгами

Перелік пільг, які надаються людям з інвалідністю визначено Законом України «Про основи соціальної захищеності людей з інвалідністю в Україні».

Частково забезпечення надання пільг забезпечується органами місцевої влади, в тому числі їх фінансування з місцевих бюджетів.

Серед пільг, які надаються людям з інвалідністю місцевою владою, слід виділити наступні:

- надання безоплатно або на пільгових умовах послуги з соціально - побутового і медичного обслуговування, технічні та інші засоби реабілітації (засоби для пересування, протезні вироби, сурдотехнічні засоби, мобільні телефони для письмового спілкування тощо), вироби медичного призначення (індивідуальні пристрої, протези очей, зубів, щелеп, окуляри, слухові та голосоутворювальні апарати, ендопротези, сечо - та калоприймачі тощо) на підставі індивідуальної програми реабілітації, автомобілі - за наявності відповідного медичного висновку;

- безоплатне придбання лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування, якщо розмір отримуваної пенсії не перевищує мінімального розміру пенсії;

- 50-відсоткова оплата вартості придбання лікарських засобів за рецептами лікарів при амбулаторному лікуванні людей з інвалідністю першої і другої груп;

- безплатне забезпечення санаторно - курортними путівками за наявності медичних показань;

- люди з інвалідністю I та II групи, діти з інвалідністю та особи, які супроводжують людей з інвалідністю (не більше однієї особи, яка супроводжує людину з інвалідністю I групи або дитину з інвалідністю), мають право на безплатний проїзд у пасажирському міському транспорті (крім таксі);

- люди з інвалідністю, діти з інвалідністю та особи, які супроводжують людей з інвалідністю першої групи або дітей з інвалідністю (не більш однієї особи, яка супроводжує інваліда або дитину-інваліда), мають право на 50-відсоткову знижку вартості проїзду на внутрішніх лініях (маршрутах) повітряного, залізничного, річкового та автомобільного транспорту в період з 1 жовтня по 15 травня.

При відвідуванні населеного пункту було зроблено візуальне обстеження архітектурної доступності будівель в яких надаються послуги та пільги людям з інвалідністю.

Чигиринська міська рада

При обстеженні було встановлено, що на вході до будівлі встановлено пандус. Люди з інвалідністю, які пересуваються за допомогою інвалідного візка мають доступ до приміщення міської ради.

Вхід до Чигиринської
міської ради

Чигиринська районна рада

При обстеженні було встановлено, що доступ людей з інвалідністю до приміщення Чигиринської районної ради не можливий, вбиральні не пристосовані для потреб людей з інвалідністю, які пересуваються за допомогою інвалідного візка.

Рекомендації:

1. Встановити пандус на входи до приміщення районної ради.

(1. Ребра 1-ї і останньої сходинки промаркувати контрастною фарбою (білою або яскраво – жовтою. 2. Здійснити облаштування пандуса. Переконавшись, щоб ухил пандуса був 1:12, поруччя на висоті 70 і 90 см, по краях пандуса бортики висотою 5 см.)

2. Облаштувати у навчальних закладах універсальні кабінки. У кабінках поруч з унітазом слід передбачати простір для розміщення крісла-коляски.

3. Встановити при можливості у туалетах біля унітазу поручень.

4. Нанести піктограму на дверях туалетних приміщень.

Відділення поштового зв'язку міста Чигирин

При обстеженні було встановлено, що доступ людей з інвалідністю до послуг поштового зв'язку ускладнений.

Вхід до відділення зв'язку

Рекомендації:

- Виконати реконструкцію пандуса до приміщення відділення поштового зв'язку

(1. Ребра 1-ї і останньої сходинки промаркувати контрастною фарбою (білою або яскраво – жовтою. 2. Здійснити облаштування пандуса. Переконавшись, щоб ухил пандуса був 1:12, поруччя на висоті 70 і 90 см, по краях пандуса бортики висотою 5 см.)

Доступ до пільгових ліків, лікування людей з інвалідністю

Відповідно до листа Чигиринської районної державної адміністрації від 23.02.2017 р. № 02.2-10/14 в районі прийнято програму «Турбота» на 2014-2020 р. р., відповідно до якої інваліди війни та чорнобильці забезпечуються пільговими ліками за рецептами лікаря за адресою: в м. Чигирин вул. П.Дорошенка 20.

При проведенні моніторингу доступності до ліків та лікування, проводилося обстеження районної лікарні та аптечних закладів.

Чигиринська районна лікарня

При обстеженні було встановлено, що будівля обладнана пандусом. Люди з інвалідністю які пересуваються за допомогою інвалідного візка мають доступ до приміщення медичного закладу.

Вбиральні в приміщенні лікарні не обладнані для потреб людей з інвалідністю які пересуваються за допомогою інвалідного візка.

Вхід до лікарні

Рекомендації:

- Облаштувати в медичному закладі універсальні кабінки. У кабінах поруч з унітазом слід передбачати простір для розміщення крісла-коляски.
- Встановити при можливості у туалетах біля унітазу поручень.
- Нанести піктограму на дверях туалетних приміщень.

Аптеки

Обстеження закладів де здійснюється відпуск ліків показало, що більшість аптек міста обладнано пандусами з порушеннями будівельних норм.

Вхід до аптеки

Рекомендації:

- Виконати реконструкцію встановлених пандусів (1. Ребра 1-ї і останньої сходинки промаркувати контрастною фарбою (білою або яскраво – жовтою. 2. Здійснити облаштування пандуса. Переконавшись, щоб ухил пандуса був 1:12, поруччя на висоті 70 і 90 см, по краях пандуса бортики висотою 5 см.)

Висновок

За результатами проведено дослідження слід виділити наступні ключові проблеми:

1. Архітектурна доступність загалом по місту знаходиться на задовільному рівні. Майже всі будівлі та приміщення мають пандуси, проте більшість з них виконано з порушенням будівельних норм. Приміщення та вбиральні кімнати у органах влади не пристосовані для людей з інвалідністю.
2. Стан фінансування сфери соціальних послуг, соціальної реабілітації, забезпечення пільгами та правами людей з інвалідністю дослідити не вдалося у повній мірі через брак інформації з причин її ненадання та відсутності на відкритих інформаційних ресурсах міста.
3. Незважаючи на збільшення фінансів та повноважень в умовах реформи органів влади в Україні, міська рада не має змоги повноцінно впливати на стан реалізації держаної політики по дотриманню прав людей з інвалідністю.
4. Використання органами місцевої влади в офіційних документах – дискримінаційний термінів – «інвалід» замість «людина з інвалідністю».